

Oponentský posudek diplomové práce studentky Lenky Landrové

Diplomová práce Lenky Landrové studuje chápání a užívání sloves s předponami u dětí v předškolním věku.

Úvodní část shrnuje teoretické poznatky o myšlenkovém vývoji dítěte ve věku 4 až 5 let. Hodnotí význam úrovně řeči a komunikace pro rozvoj matematických schopností. Zabývá se pojmotvorným procesem (představy se začínají spojovat s patřičnou slovní zásobou) a charakterizuje proces abstrakce (dochází k oprošťování se od nepodstatných jevů). Sleduje aspekty vnímání dítěte, zejména jeho konkretismus (vázanost na konkrétní představy), prezentismus (vázanost na současný okamžik) a topismus (vázanost na místo). Zmiňuje význam tělesné výchovy a kreslení na mateřských školách pro rozvoj představivosti – prostorové orientace a paměti. (V této souvislosti autorka výstižně uvádí: “Dítě kreslí to, co ví, ne to, co vidí” - str. 26.)

Práce se pak věnuje klíčové roli verbálního vyjadřování a chápání pro rozvoj myšlení u dětí předškolního věku. Charakterizuje tzv. slovní úlohy (statické, dynamické) jako cestu ze světa dítěte do světa školní matematiky. Autorka si uvědomuje význam řeči nejen jako nástroje komunikace ale též jako nástroje myšlení, oceňuje aktivní poslech pohádek, porozumění příběhům a také řeč “pro sebe”. Rovněž posuzuje graficko-symbolickou reprezentaci, rozebírá znaky (indexy, ikony, symboly), kódy (systémy znaků) a pojmy (abstrakce). Pro svůj výzkum se pak autorka zabývá slovními druhy a jejich významem pro prostorovou představivost. Kromě příslovcí a citoslovcí si všímá předložek (statistických, dynamických) a zejména sloves (jejich časů, vidů a opakování), především sloves tvořených předponami, souvislostmi jejich užívání s prostorovou a časovou orientací.

Výzkumná část byla prováděna v průběhu roku 2009 na vzorku 6 dívek a 6 chlapců ve věku 4 – 5 let na MŠ Bendova, Praha 6. Sestávala z pozorování a šesti experimentů. Pozorování spočívalo ve sledování slovních projevů (zejména sloves a jejich předpon) a gestikulace v průběhu situací při 9 typech her (nejpoužívanější předpony vy-, od-, před-, při-, roz- a za-). První experiment byl zaměřen na porozumění pokynů při překonávání překážkových dráh, zejména na slovesa s předponami (celková míra porozumění přesáhla 80 %). Jiný experiment zkoumal, jaká slova jsou stimulována grafickými znaky se šipkami. Další experimenty sledovaly zobrazování popisovných pohybů různých objektů (kočky, medvěda, žáby, míče), manipulaci míčem podle pokynů nebo manipulaci a zároveň popis pohybů (auta, letadla, lodi).

Experimenty prověřovaly míru porozumění vybraných sloves s předponami a schopnost toto porozumění projevit graficky, manipulací nebo kinezí. Komunikace prostřednictvím kineze a manipulace je v tomto věku “doháněna” grafickým vyjadřováním. Autorka dochází k zajímavým zjištěním týkajících se například rozdílu mezi chlapci a dívkami v otázce chápání dynamických sloves nebo k výsledku, že pohyb dítěte stimuluje řeč více než porozumění. Uvádí též skutečnost, že hra s větším materiálem má za následek používání více sloves. Autorka potvrzuje schopnost dětí ve věku 4 – 5 let porozumět slovesům s předponami a schopnost vyjádřit jejich pochopení.

Práci považuji za přínosnou a hodnotím ji pozitivně zejména pro originalitu tématu, kterému se věnuje a způsobu provedení výzkumu. Text je zpracován pečlivě, přehledně, doplněn vhodnými grafy, tabulkami a přílohami. Za problematické považuji pouze tvrzení o platnosti hypotéz, kde je požadováno 66% kladných výsledků k potvrzení nějakého výroku (strana 41) s odkazem na knihu Miroslava Chráska *Metody pedagogického výzkumu* (Grada 2007). Na straně 65 v uvedené publikaci je popisováno normální rozdělení a uvedeny pásma, ve kterých se nachází postupně 68,27%, 95,40% nebo 99,73 % hodnot náhodné veličiny. Rozhodně však

odtud nemůžeme odvozovat nějakou mez pro potvrzení hypotézy. Nezbyvá než zůstat u procentního vyjádření úspěšnosti, které má též určitou vypovídací hodnotu..

V práci spatřuji užitečný příspěvek k poznání myšlení dětí v předškolním věku a domnívám se, že představuje výrazný podnět k dalšímu podobnému výzkumu.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem doporučuji práci k obhájení a navrhuji stupeň
.....
Vybovne.....

V Praze dne 21. května 2010

.....
RNDr. František Mošna, Ph..D.